

Gezi'nin Hatırlattığı Hak: Barışçıl Toplantı

3 Temmuz 2013
Kerem Altıparmak

Anayasa'da açıkça herkesin izin almaksızın toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bulunmasına rağmen, Türkiye'de sıklıkla "izinsiz toplantı" kavramının kullanıldığını gözlemlemek mümkündür. Yetkililerin, toplantının demokratik bir hak olduğunu ancak bunun gösterilen zaman ve yerde yapılması gerektiğini vurgulamaları bir yana, medyada da "izinsiz toplantıların" dağıtıldığını duymak şaşırtıcı değildir. Öyle ki, bu yaklaşım nedeniyle, on yıllardır ülkenin Güneydoğu'sunda neredeyse bütün siyasal toplantılar şu veya bu şekilde yasaya aykırı bulunup dağıtılırken "izinsiz toplantılar"ın dağıtıldığı şeklinde haberleştirilmektedir.

Gezi Parkı eylemleri sırasında, yüzbinlerce insan bu kez Batı'daki büyük şehirlerin merkezlerine inince benzer bir dilin tedavüle sokulduğunu görebiliyoruz. Bu dil kısaca şöyle özetlenebilir: "İzinsiz toplantıya tabii ki müdahale edilecekti", "Parkta oturulmasına, paçavraların asılmasına ne kadar müsaade edilebilirdi?", "Provokatörler vardı, artık bunlara barışçıl eylem denemezdi", "Polis tabii ki kuvvet kullanarak yasadışı toplantıları dağıtacaktır", "Toplanmak isteyen 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasasına göre toplanmalıydı".

Oysa yasaklana yasaklana unutulmuş toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının özü bu iddiaların tamamının yanlış olduğunu gösteriyor. Gezi olayları, birçok şey gibi toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını da tekrar düşünmemizi mümkün kılıyor.

Barışçıl Toplantı İzin Gerektirir mi?

Anayasa'nın 34. maddesine göre "Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir." Bu nedenle izin almanın bir koşul olamayacağı açık. Bununla birlikte, bu hüküm anıldığında, hemen aynı maddenin 3. fıkrası hatırlatılıyor. 3. fıkraya göre: "Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir." Burada bahsedilenin 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası olduğu, bu yasadaki usullere uyulmasının gerekli olduğu sıklıkla ifade ediliyor.

2911 sayılı Yasa ve barışçıl toplantı üzerinde etkisine ilişkin bir kaç hususu açıklamak gerekir. 2911 sayılı Yasa, Anayasadaki izinsiz toplantı hakkını ortadan kaldıramaz. Nitekim, Yasa izin değil bildirim koşulu getirmektedir (Bkz. md. 10). İkincisi, bu Yasa, 12 Eylül müdahalesinin hemen ardından çıkarılmış bir darbe yasasıdır ve demokratik değerleri koruduğunu söylemek zordur. Üçüncü olarak, 2911 sayılı Yasaya dayalı toplantı ve gösteri yürüyüşü engellemeleri defalarca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) aykırı bulunmuştur. Bu nedenle, bu yasanın Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca insan hakları sözleşmelerine ve AİHM içtihadına uyumlu bir şekilde yorumlanması zorunludur.

Bu açıdan insan hakları hukuku bakımından barışçıl gösteriye ilişkin aşağıdaki ölçütlerin mutlaka gözetilmesi gerekir.

Anayasa 34/3 Düzenleme Gerektiriyor, Kısıtlama Değil

Anayasanın 34. maddesinden anlaşılabileceği gibi yasal düzenlemenin amacı sadece "Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller"i düzenlemek olabilir. Bir başka deyişle bu yasanın asli amacı, yasaya aykırı davranışların cezalandırılması değil, Anayasa'da koruma altına alınan bir hakkın başka ve hak ve özgürlüklerle uyumlu bir şekilde kullanılmasını sağlayacak güvenceleri düzenleme altına almaktır.

Her ne kadar bu düzenleme içinde yasal koşulları ihlal edenlere bazı yaptırımlar öngörülebilirse de, kural barışçıl toplantının yapılması, istisnası bunun sınırlandırılmasıdır. Bu nedenle, koşullara her uymayan toplantıyı, sırf yasaya aykırı diye şiddet kullanarak dağıtmak izinsiz toplantı hakkını anlamsız bırakacaktır. 2911 sayılı Yasanın da bu şekilde yorumlanması mümkün değildir.

AİHM, toplantı ve gösteri yürüyüşünün bildirim ve hatta izne tabi olmasının toplantı hakkını düzenleyen 11. maddenin ruhuna aykırı olmadığını düşünmektedir. Bu yükümlülük, bir yandan başkalarının hakkını korumayı hedeflerken bir yandan da barışçıl gösteri yapacakların haklarını güvence almayı mümkün kılar. Örneğin, önceden bildirilmiş bir toplantı için trafik düzenlemesi

yapılması mümkün olurken, diğer yandan göstericilerin zarar görmesi halinde acil müdahale etmek için ambulans bulundurmayı da olanaklı kılar.

Ancak yukarıda belirtildiği gibi yapılacak düzenlemenin amacı yasadışı toplantıları dağıtmak değil, barışçıl toplantıları başka hak ve özgürlüklerle birlikte mümkün kılmaktır. Bu nedenle, Devletler toplantı ve gösteri yürüyüşünü düzenleme görüntüsü altında, bu hakka yönelik makul olmayan dolaylı sınırlandırmalardan da kaçınmak zorundadır[1]. 2911 sayılı Yasa, AİHS'e aykırı olarak sözleşmede korunan barışçıl toplanma özgürlüğünü kısıtlayan gizli engellerle[2] doludur. Gerek idare, gerekse mahkemeler bu engelleri Sözleşme ile uyumlu bir şekilde yorumlamak yükümlülüğü altındadır.

Gezi Parkı eylemleri, bu gizli engellerin tipik örneklerini sergilemektedir. 2911 Sayılı Yasa'nın 10. maddesi toplantı yapılabilmesi için 48 saat önceden bildirim yapılması gerekliliği getirmekte, 22. maddesi ise parklarda toplantı yapılmasını yasaklamaktadır. Aynı şekilde, 7. madde açık yerlerdeki toplantılar ile yürüyüşler güneşin batışından bir saat önceye, kapalı yerlerdeki toplantılar saat 23.00'e kadar sürebileceğini düzenlemektedir. Eğer bu hükümler lafzi olarak yorumlanırsa, bir parkın yıkımına karşı çıkanların, o parkta değil ve fakat örneğin Çağlayan'da eylem yapması gerekir. Aynı şekilde, 48 saat önce bildirim verilmesi gerektiği için tüm ağaçlar sökülünceye kadar toplantı ve gösteri yapılması mümkün olmayacaktır. Saat 23.00 kuralı uygulanırsa, Başbakan'ın yurtdışından dönüşünde yaptığı Havaalanı toplantısı otomatik olarak yasadışı hale gelecektir.

2911 sayılı Yasa örneklerinin gösterdiği gibi ilk başta yasak değil düzenleme gibi gözükken kurallar toplantı ve gösteri yürüyüşünü anlamsız hale getirebilir. Bu gibi durumlarda, düzenlemeyi yapan yasa değil, doğrudan temel hakkı güvenceye alan Anayasa/insan hakları sözleşmesi uygulama alanı bulur. AİHM, mevcut olaya anında cevap verme gereğinin doğduğu bazı özel durumlarda, anında toplanma hakkının bildirim ödevinin önüne geçebileceğini kabul etmektedir.[3] Özellikle, o an yapılmayan eylem daha sonra anlamsız hale gelecekse, bildirim yükümlülüğüne uyulmaması toplantı özgürlüğünün doğal sonucudur[4]. Gezi Parkında başlatılan eylem de tam bu niteliktedir. Parkın yıkılmasından sonra eylemin bir anlamı kalmayacaktır. Benzer bir durumu yer bakımından da vurgulamak gerekir. 1 Mayıs tarihsel önemi nedeniyle Taksim'de kutlanmalıdır. Yasal yer olarak gösterilen Çağlayan, Kadıköy gibi yerler verilmek istenen mesajın engellenmesi anlamına gelir.[5]

Yasadışı Olsa da Barışçıl Toplantı Engellenemez

Bir toplantı, yasada öngörülen koşulları yerine getirmese bile, şiddet içermediği sürece salt bu nedenle müdahale edilemez. Bazı toplantı ve gösteriler hiçbir şekilde kamu düzenini bozmayabilir, kamu düzenine zarar vermeyebilir. Halka açık bir alanda gerçekleştirilen çoğu toplantı ise günlük yaşamın akışını belirli bir ölçüde bozacak bir karışıklığa ve düşmanca tepkilere yol açabilir. Ancak AİHM, söz konusu düzeni bozan durumun bile, tek başına, toplanma özgürlüğü hakkına yönelik müdahaleyi haklı kılamayacağı kanaatindedir. Mahkemeye göre, yasadışı hale gelmişse bile şiddet kullanılmayan bir toplantıya, 11. maddede korunan toplanma hakkı anlamını tamamen yitirmemesi için belirli bir ölçüde hoşgörü gösterilmelidir.[6]

Bu söylenenlerden şu alt sonuçları çıkarmak mümkündür:

- i. Yasadışı olsa bile şiddet içermeyen toplantıya hoşgörü gösterilmeli, hemen müdahale edilmemelidir.
- ii. Belirli bir hoşgörü kavramı, birden fazla ölçütü dikkate almayı gerektirir. Toplantının kamusal tartışmaya katkısı ve önemi, verilen süre içerisinde mesajın veriliş biçimi, toplantının devamının başka kişilerin hak ve özgürlüklerine etkisi gibi.

Gezi Olayları bu açıdan da ilginçtir. Onbinlerce kişinin katıldığı ve toplumu yakından ilgilendiren gösterilerin gerçekleştiği sırada, salt trafiğin tıkanıp tıkanmadığı gerekçesiyle güç kullanarak toplantının dağıtılması toplantı hakkını ihlal edecektir. Dahası, eylemin başkalarının hak ve özgürlüklerini kısıtlama düzeyi düştükçe, hoşgörü yükümlülüğü arttığı için ilk günlerde parkta oturan eylemcilere karşı gerçekleştirilen ağır müdahalelerin, toplantı hakkının özüne dokunduğunu söylemek mümkündür.

Barışçıl Toplantının Süresi

Barışçıl bir toplantının ilelebet devam ettiriliş ettilerilemeyeceği de önemli bir sorundur. Teorik olarak, başkalarının hakkını ve kamu düzenini etkilemediği sürece barışçıl toplantı hakkı sınırsız süreyle

yürütülebilir. Cisse/Fransa davasında yasadışı 200 göçmen, iki ay süreyle Paris Aziz Bernard Kilisesini işgal etmiştir. Eylem barışçıl olduğu için Kiliseye gidenlere zarar vermemiş ve kamu düzenini bozmamıştır. AİHM 2. ayın sonunda yapılan müdahaleyi, açlık grevine girenlerin sağlık durumlarının bozulmuş olması ve sihiye koşullarının tamamen yetersiz kalması nedeniyle zorunlu görmüştür.[7]

Çiloğlu ve Diğerleri/Türkiye davasında ise Cumartesi annelerinin 176. kez Galatasaray Lisesi önünde gerçekleştirdiği toplantıya yapılan müdahale istenen mesajın verilmiş olması ve bu eylemin trafiği ve kamu düzenini etkilediği gerekçesiyle sözleşmeye uygun bulunmuştur.[8] Karşıoy yazan yargıçların da saptadığı gibi Mahkeme kendi içtihadı ile çelişkili bir şekilde sınırlandırma gerekçelerini geniş yorumladığı bu kararda, önemli bir noktanın altını çizmiştir. Kamu düzenini bozduğu iddia edilen bir toplantı, barışçıl olduğu sürece mesaj verilinceye kadar sürdürülebilir.

Gezi Parkında yapılan eylem için başkalarının veya bizzat eylemcilerin hakkının çiğnendiği iddiasını ileri sürmek mümkün değildir. Parkın başkalarının da hizmetine açılması iddiası ise zaten eylemin parkın yıkılmasına ilişkin iddialar nedeniyle gerçekçi gözükmemektedir. Ülke çapında yapılan eylemler söz konusu olduğunda ise gösterilerin süresi ile taleplerin önemi arasındaki ilişkiye dikkat çekmek gerekir. Burada makul bir süre vermek zor olsa da, kolluğun ilk günden itibaren yoğun kuvvet kullandığı düşünüldüğünde toplantı hakkının süreç boyunca ağır bir şekilde ihlal edildiğini tespit etmek mümkündür.

Müdahalenin Yöntemleri Sınırsız Olamaz

Hak ve özgürlüklerin bazı istisnai hallerde sınırlandırılabilir olması, bu sınırlandırmanın dilendiği şekilde yapılabileceği anlamına gelmez. Bir toplantıya kuvvetle müdahale edildiğinde müdahaleden etkilenebilecek insanları üç gruba ayırmak mümkündür: Barışçıl gösteri ve toplantı yapanlar, barışçıl gösteriye şiddet karıştıranlar ve olaya dışarıdan katılanlar.

Türkiye'de, kolluk güçlerinin toplantıları dağıtmasının rutin iki gerekçesi bulunmaktadır. Bunlardan biri, toplantının yasa dışı olmasıdır. Yukarıda açıklandığı gibi barışçıl bir toplantının salt yasadışı olduğu için şiddet kullanılarak dağıtılması insan haklarına aykırıdır. İkinci rutin gerekçe, provokatörlerin göstericilerin içine karışarak şiddete yöneldikleridir. AİHM, konuya ilişkin ilk içtihatlarından itibaren, hak sahibi kişi kendi davranışları ile hukuka aykırı bir eylemde bulunmadıysa, çok önemli olan toplantı hakkının başkalarının eylemleri nedeniyle kısıtlanamayacağını belirtmektedir.[9] Genel olarak barışçıl niteliğini kaybetmeyen bir toplantıda yer yer şiddet olayları gerçekleşmişse, kendi şiddet olaylarına karışmayan kişi, toplantıyı terk etmediği için cezalandırılmaz.

Kolluk güçlerinin, barışçıl gösteri yapanlarla şiddete başvuranları ayırıştırma ödevi vardır.[10] Mahkeme, bir kişinin, kendisi davranış ve niyetlerinde barışçıl kaldığı bir gösteri sırasında başkalarının arazi şiddet eylemleri veya cezalandırılabilir davranışları nedeniyle toplantı hakkını kullanmaktan mahrum bırakılamayacağını belirtmektedir.[11] Bu içtihat şu şekilde açıklığa kavuşturulabilir. Devletler, sadece kamu malını ve düzenini değil ve fakat barışçıl gösteride bulunanları da şiddete başvuranlardan korumak zorundadır. Kamu düzeni, Devletin vatandaşlardan korunduğu değil insanların temel hak ve özgürlüklerini maksimum düzeyde kullanabildiği bir düzeni ifade eder. Bu nedenle, barışçıl bir şekilde başlayan bir eylem bir şekilde şiddet bulaştıysa, alınacak önlem tüm gösteriyi sonlandırmak değil ve fakat mümkünse şiddete başvuranları, barışçıl eylemcilerden ayıracak kolluk önlemleri almaktır. Gün ve Diğerleri davasında belirtildiği gibi barışçıl bir gösterinin sonunda bazı kimselerin bu fırsatı kullanarak şiddete başvurmaları, niyeti barışçıl olan bir toplantıya katılanların toplanma hakkına müdahaleyi haklı kılmaz.[12]

Gezi olaylarında bir kez daha görülen, kolluk kuvvetlerinin genel yaklaşımı bu ilkelerle tamamen çatışma halindedir. Olaylar boyunca, kolluk hedef gözetmeksizin, şiddete başvuran başvurmayan ayırımı yapmaksızın, yoğun bir şekilde gaz ve tazyikli su kullanmıştır. Bu araçların gerçek amacının şiddete başvuranları caydırmak olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü kullanıldığı ifade edilen 130.000'i aşkın gaz bombası onbinlerce barışçıl göstericiyi etkilemiş, bazı kişiler doğrudan gaz kapsülünden yaralanmış, toplam yaralı sayısı 8000'leri bulmuştur. Böylesi bir müdahalenin yukarıda ilkeleri ortaya koyulan, barışçıl gösterici-şiddete başvuran gösterici ayırımını yapmadığı açıktır. O nedenle, "şiddete başvuranlar vardı, gaz kullanmaktan başka çaremiz yoktu" açıklamasının da bir geçerliliği yoktur.

Gösteriye katılmayan ama dışarıda olmasına rağmen etkilenen kişilerin durumu da dikkate alınmalıdır. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kullanılması şüphesiz başkalarının hak ve özgürlükleri ile çatışabilir. Bununla birlikte, salt başkalarının rahatsız olması, bu hakkın sınırlandırılması

meşru kılmaz[13]. Ne var ki, kolluk güçleri, toplantıya katılmayanların toplantıya yapılacak müdahaleden zarar görmemesi için gerekli organizasyonel önlemleri almak zorundadır. DİSK ve KESK davasında Hükümet, bazı göstericilerin Şişli Etfal Hastanesine gizlendiğini, bu nedenle Hastaneye yönelik gaz bombası kullanıldığını iddia etmiştir. AİHM, bu müdahalenin zorunlu ve orantılı olduğunu söylemenin imkansız olduğunu belirtmiştir.[14]

Gezi Olayları sırasında, başta Divan Otelı olmak üzere, kapalı alanlara yönelik saldırıların tamamında aynı durum geçerlidir. İçeride bulunan kişilerin sağlık durumları gözetilmeksizin, kapalı alanlara yönelik gaz atılması hem toplantı ve gösteri yürüyüşünün hem de kötü muamele görmeme yasağının ihlali anlamına gelir.[15] Gazın keyfi ve yoğun kullanımı başka sorunlara da yol açmaktadır. Herkes evden çıkarken gideceği merkezi yerde polisin gaz kullanabileceğini hesaba katmak zorunda değildir. Yaşlılar, çocuklar, sağlık sorunları olanlar toplantıya katılmasalar bile keyfi gaz kullanımından yoğun bir şekilde etkilenmektedir. Polisin, akrep ismi verilen araçlarla ara sokaklara gaz atması ile bırakınız dışarı çıkıp olaylardan etkilenenleri, yaz sıcaklığında camını açan birçok insan gaz kullanımından olumsuz etkilenmiştir.

Nihayet, müdahalenin meşru olduğu, şiddete başvuranlara yönelik kuvvet kullanılması durumunda bile kullanılacak gücün sınırları iyi çizilmelidir. Sinek öldürmek için balyoz kullanılması ifadesi, Türkiye'deki toplantılara yapılan müdahaleler için kullanılabilir. Bir kişinin bedensel bütünlüğüne yapılan saldırı ile kamu düzenin sağlanması arasında bir tartı işlemi yapılamaz. Kolluk, yapacağı müdahalede kötü muameleyle başvurmamak zorundadır. [16]

Dahası, Türkiye'deki cezasızlık sorununun bir uzantısı toplantılara yapılan müdahalelerdeki şikayetlerde görülmektedir. Toplantı sonrasında gerçekleşen gözaltı işlemlerinde kötü muamele gördüğünü söyleyen kişilerin yaptıkları başvurular, savcılar tarafından toplantının illegal olması gerekçesiyle reddedilmektedir.[17] Oysa bu gibi davalarda incelenmesi gereken tek şey toplantının illegal olup olmaması değildir. Evet yasal bir toplantıya müdahale eden polis suç işlemiş olacaktır. Ancak, yasaya aykırı olan bir toplantıya müdahale eden polisin de, yakalanan kişi şiddete başvurmuş olsa bile, dilediği gibi davranma imkanı yoktur. Her bir vakada, somut olarak kullanılan şiddetin müdahalenin gerektiği sınırlar içerisinde kalıp kalmadığı incelenmelidir.

Gezi olayları sırasında, yapılan gözaltılar da orantısız güç kullanıldığı sıklıkla ifade edilmiştir. Bunun kanıtlandığı durumlarda Türk Ceza Kanununun 256. maddesinde düzenlenen zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması suçu işlenmiş olacaktır. Bununla birlikte, olaylara ilişkin bazı iddia ve görüntülerin işkence suçundan incelenmesi gerekir. Adından da anlaşılacağı gibi 256. maddenin uygulanabilmesi için kolluğun zor kullanma yetkisine sahip olması gereklidir. Kolluğun zor kullanma yetkisi yoksa ve insanlar üzerinde şiddet kullanıyorsa, diğer koşulları da taşıması koşuluyla burada artık işkence suçundan bahsetmek gerekir.[18] Antalya'da bir otoparkta yakalanan ve hiçbir direniş göstermeyen iki gencin dayak görüntülerinin 256. madde kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu durumda polisin zor kullanma yetkisi yoktur, eylem tipik bir işkence suçudur.

Toplantı ve gösteri yürüyüşüne müdahale somut gerekçe gerektirir

Barışçıl toplantıyı dağıtmak için göstericiler taş attı vs. gibi genel ifadelerin kullanılması yeterli değildir. Hükümet bunu iddia ettiği takdirde, kimin nasıl bir şekilde şiddet kullandığını göstermelidir.[19] DİSK ve KESK davasında, 1 Mayıs 2008'de izinsiz olarak İşçi Bayramı'nı Taksim'de kutlamak isteyen gruplara polis müdahale etmiş, Hükümet bu müdahalenin nedenlerinden biri olarak göstericilerin taş atmasını göstermiş ancak bu iddiasını destekleyecek hiçbir veri sunamamıştır.[20]

Benzer bir şekilde, Gün vd./Türkiye davasında Hükümet, 2004-2011 yılları arasında gerçekleşen olaylara ilişkin istatistikler sunarak toplantı hakkını kısıtlayanın neden gerekli olduğunu göstermeye çalışmıştır. AİHM, somut vakada nasıl bir zorunluluk olduğunu araştırılmadığı durumda genel istatistiklere dayanarak sınırlamaya gitmenin kabul edilemeyeceğini belirtmiştir.[21]

Gezi olayları açısından bakıldığında da, bir yerde bir tarihte taş atılması nedeniyle her toplanmaya şiddetle cevap verilebileceği anlamına gelmez. Her bir şiddet kullanımının, genel ve muğlak sözlerden bağımsız olarak, neden gerekli olduğunun delilleri ile gerekçelendirilmesi gerekir. "Elimizde şiddet görüntüleri var, provokatörler var, yine benzer oyunlar oynanacak" şeklinde gerekçelere dayanarak toplantı hakkının kısıtlanması mümkün değildir.

Genel Nitelikli Toplantı Yasağı Koyulamaz

Gösterileri yasaklayan genel kararlar alınması kural olarak mümkün değildir. Böyle bir kısıtlama, ancak ve ancak daha hafif önlemlerle giderilemeyecek derecede ağır risklerin var olması halinde kabul edilebilir.

Şiddete teşvik ve demokratik ilkelerin reddi durumları hariç, yetkililer açısından şoke edici ve kabul edilemez görüş ve kelimeler kullanılması, meşru kabul edilemeyecek taleplerin ileri sürülmesi nedeniyle toplantı özgürlüğünü kısıtlayan genel önlemler alınması demokrasiyi tehlikeye düşürecektir.[22]

AİHM, Cizre'de Abdullah Öcalan'ın gözaltına alınmasının yıldönümü nedeniyle tüm toplantıların ertelenmesine ilişkin kararı, böyle bir riskin bulunmaması nedeniyle Sözleşme'ye aykırı bulmuştur.[23]

Benzer bir durumun, belki fazlasıyla, Gezi olaylarına ilişkin bir daha toplantı yapılmasına izin verilmeyeceği gibi beyanlar açısından da bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu tür genel kısıtlamalar, toplantı hakkının özüne aykırıdır.

Sonuç

Gezi olayları, yukarıda örneklediğimiz insan hakları içtihadından daha geniş bir kitleyi ve talepleri ilgilendirmektedir. Süreç boyunca dile getirilen taleplerin çok geniş bir kitlenin siyasi talepleri olduğu çok açıktır. Tamamen spontane bir şekilde birleşen toplulukların, 2911 Yasada öngörülen düzenleme kurulu oluşturma ve diğer koşulları yerine getirmemiş olması çok doğaldır. Bununla birlikte, bu durum, insanların toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarını elinden almaya gerekçe olamaz.

Gezi sonrasında yapılması gereken, yeni sosyal medya yasaları çıkararak ifade özgürlüğünü daha da boğmak değil, çoğulcu bir demokrasinin doğal gereği olan toplantı ve gösteri hakkını yeniden tanımak ve genişletmektir.

[1] Oya Ataman, para. 36

[2] Oya Ataman, para. 38

[3] Bukta vd./Macaristan, no. 25691/04, 17.07.2007; Eva Molnar/Macaristan, no. 10346/05, 07.10.2008, para. 38.

[4] Bukta vd./Macaristan, no. 25691/04, 17.07.2007, para. 36. Bukta olayında, eylemciler Başbakanın son anda katılmaya karar verdiği bir resepsiyonu protesto etmektedir. Bu nedenle eylemcilerin süre koşuluna uyması mümkün değildir.

[5] Taksim'de 1 Mayıs kutlama talebi DİSK ve KESK davasında gündeme gelmiş, ancak Mahkeme davada başka açılardan ihlal bulduğu için bu konuyu incelememiştir. No. 38676/08, 27.11.2012, para. 31-32.

[6] Oya Ataman, para. 42. Benzer bkz. Nurettin Aldemir ve Diğerleri/Türkiye, no. 32124/02; Aytaş vd./Türkiye, no. 6758/05; Balçık vd./Türkiye.

[7] Cisse/Fransa, no. 51346/99, 09.04.2002, para. 51-52.

[8] Çiloğlu ve diğerleri/Türkiye, no. 73333/01, 6.3. 2007, para. 49-51.

[9] Ezelin/Fransa, no. 11800/85, 26.04.1991, para. 53.

[10] Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly Prepared by the OSCE/ODIHR Panel Of Experts on the Freedom of Assembly, 2007, para. 125.

[11] Ziliberberg/Moldova, no. 61821/00, 04.05.2004 (Kabul edilebilirlik kararı).

[12] Gün vd/Türkiye, no.8029/07, para. 51.

[13] Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly Prepared by the OSCE/ODIHR Panel Of Experts on the Freedom of Assembly, 2007, para. 70.

- [14] DİSK ve KESK/Türkiye, no. 34.
- [15] Ali Güneş/Türkiye, no. 9829/07, 10.4.2012, para. 34-37.
- [16] Pekaslan vd./Türkiye, 4572/06, 20.3.2012, para. 58-59.
- [17] Örn. bkz. Pekaslan vd./Türkiye, 4572/06, 20.3.2012, para. 63; Cemalettin Canlı/Türkiye, no. 26235/04, para. 31; Karatepe/Türkiye, no. 33112/04, para. 32; Kop/Türkiye, no. 12728/05, para. 38.
- [18] Bu ayırım ve iki suç arasındaki fark için bkz. Kerem Altıparmak (2009), "İşkenceyi nasıl bilirsiniz?: Türkiye'de orantısız güç kullanma sorunu", Toplum ve Bilim, S. 115, s. 138-176.
- [19] Somut nedenlerle yapılan müdahalenin meşru görüldüğü örnekler için bkz. Protopapa/Türkiye, no. 16084/90, 24.2. 2009; Kamil Kartal/Türkiye, no. 29768/03, 16.12. 2008.
- [20] DİSK ve KESK/Türkiye, para. 33.
- [21] Gün vd/Türkiye, no.8029/07, para. 80.
- [22] Stankov ve the United Macedonian Organisation Ilinden/Bulgaristan, no. 29221/95, 02.10.2001, para. 97.
- [23] Gün vd/Türkiye, no.8029/07, para. 50.